

Sygn. akt VU 996/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku

V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Rosłoń

Protokolant: Anna Filipowicz

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2018 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

na skutek odwołania J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 19 września 2017 roku, Nr (...)

I. oddala odwołanie;

II. odstępuje od obciążania J. K. kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej.

sygn. VU 996/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 września 2017 r. wydaną na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.) oraz ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił J. K. prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie udowodnił 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru. Organ rentowy nie uwzględnił do okresów pracy nauczycielskiej nauczania religii w parafiach K. R.- K. w okresie od 1 września 1983 r. do 31 sierpnia 1988 r., od 1 września 1988 r. do 28 lutego 1990 r., od 28 sierpnia 1990 r. do 24 października 1990 r., ponieważ wśród placówek wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie zostały wymienione punkty katechetyczne kościołów. Organ rentowy nie uznał również z tego samego powodu do pracy nauczycielskiej okresu zatrudnienia wnioskodawcy jako nauczyciela w punktach katechetycznych na Białorusi od 25 października 1990 r. do

31 grudnia 2007 r. Ponadto, w odniesieniu do tego okresu dodatkowo stwierdził, że praca ta wykonywana była poza systemem oświaty i nie zalicza się do pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 88 Karty Nauczyciela.

J. K. złożył odwołanie od powyższej decyzji. Zarzucając naruszenie przepisu art. 2 pkt 1 oraz 4 ust. 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, wskazywał, że jego obowiązki związane z nauczaniem religii w salach parafialnych były tożsame z wykonywaniem pracy nauczyciela w jednostkach oświatowych. Wnosił o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie dochodzonego prawa.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymując dotychczasową argumentację, wnosił o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje.

J. K. urodził się (...), 12 czerwca 1982 r. ukończył Archidiecezjalne Wyższe Seminarium Duchowne w B.. Od tego czasu zajmował się nauczaniem religii przy parafiach w Polsce a także na Białorusi (akta ZUS).

Wnioskodawca ubiegał się o emeryturę, jednakże decyzją z dnia 29 stycznia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił mu prawa do emerytury, ponieważ do dnia 31 grudnia 2008 r. nie udowodnił 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 20 lat pracy nauczycielskiej. Podkreślić należy, że w sprawie o emeryturę organ rentowy zaliczył do okresu pracy nauczycielskiej okres nauczania przez wnioskodawcę religii w punktach katechetycznych w Polsce. Nie zaliczył natomiast okresu nauczania religii w punktach katechetycznych na terenie Białorusi. Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 27 maja 2015 r., wydanym w sprawie VU 423/15, oddalił odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji, a Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 30 marca 2016 r. oddalił apelację od wyroku oddalającego odwołanie (akta VU 423/15).

Sąd Okręgowy w Białymstoku w uzasadnieniu powyższego wyroku stwierdził, że praca J. K. w okresie od 25 października 1990 r. do 31 grudnia 2007 r. - nauczanie religii w parafiach O. i M. na Białorusi- była pracą nauczycielską w rozumieniu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela i przy ustalaniu prawa do emerytury, do okresu wymaganej 20 letniej pracy nauczycielskiej należy ją uwzględnić.

Prawa do emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela wnioskodawca jednak nie nabył, bowiem nie udowodnił 30 lat okresów składkowych i nie składkowych.

Dnia 31 sierpnia 2017 r. J. K. wystąpił z wnioskiem o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, po rozpoznaniu którego, organ rentowy wydał obecnie zaskarżoną decyzję. Do wniosku wnioskodawca dołączył świadectwa pracy. Wynika

z nich, że ostatni stosunek pracy ustał z dniem 31 sierpnia 2017 r., został rozwiązany za porozumieniem stron na wniosek pracownika – art. 23 ust. 4 pkt 1, ust. 1 pkt 6 i ust. 2 pkt 6 Karty Nauczyciela. Organ rentowy w uzasadnieniu decyzji wskazał, że nie uznał jako okresów pracy nauczycielskiej nauczania przez wnioskodawcę religii w Polsce i na Białorusi ponieważ wśród placówek wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie zostały wymienione punkty katechetyczne kościołów. Tym samym organ rentowy nie uznał nawet tych okresów nauczania religii, które wcześniej uznał przy rozpoznawaniu wniosku o emeryturę.

Organ rentowy nie kwestionował faktu nauczania przez wnioskodawcę religii w punktach katechetycznych w Polsce i na Białorusi w wymaganym wymiarze czasu pracy. Reprezentował natomiast odmienną niż wnioskodawca ocenę prawną co do możliwości zastosowania w niniejszej sprawie przepisu art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Z uwagi powyższe Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków, z uwagi na brak sporu co do okoliczności objętych tezą dowodową. Poza sporem pozostawały również pozostałe okoliczności związane z nabyciem prawa do dochodzonego świadczenia. Tym samym

spór sprowadzał się jedynie do oceny prawnej nauczania religii w punktach katechetycznych dla potrzeb nabycia nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Podkreślić należy, że sporne w niniejszej sprawie okresy, wymienione w decyzji, w ocenie Sądu rozpoznającego tę sprawę, są okresami pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Niemniej jednak nie oznacza to, że mają one również taki charakter przy rozpoznawaniu uprawnień do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Zgodnie z treścią art.4 ust.1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800 ze zm.) zwanej dalej ustawą, świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki:

- 1)osiągnęli wiek, o którym mowa w ust. 3 (w rozpoznawanej sprawie 57 lat),
- 2)mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć;
- 3)rozwiązali stosunek pracy (wnioskodawca rozwiązał stosunek pracy 31 sierpnia 2017 r.).

Zgodnie z art. 3 ustawy, prawo do świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługuje nauczycielom zatrudnionym w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1.

Jednostki, o których mowa w art. 2 pkt 1 są to publiczne i niepubliczne przedszkola, szkoły publiczne i niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późn.zm).

Odnosząc się do możliwości zaliczenia spornego okresu pracy wnioskodawcy jako nauczyciela religii, wykonywanej w punktach katechetycznych do wymaganego ustawą 20-letniego okresu pracy w w/w jednostkach, wnioskodawca powołał w odwołaniu stanowisko zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 kwietnia 2013 r. w analogicznej sprawie o sygn. III AUa 1059/12. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Apelacyjny w Białymstoku wskazał, że wprawdzie nie ulega wątpliwości, że punkty katechetyczne nie zostały wymienione w art. 2 pkt 1 ustawy a nauczycielskie świadczenie kompensacyjne nie jest tożsame z emeryturą nauczycielską z art. 88 Karty Nauczyciela, jednak uznać należy, iż cel tych świadczeń jest taki sam i ma na celu zapewnienie środków utrzymania nauczycielom do czasu uzyskania pełnych uprawnień emerytalnych. Potwierdza to m.in. uzasadnienie projektu ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, w którym stwierdzono, że do końca 2008 r. nauczyciele mogli korzystać z uprawnienia do wcześniejszej emerytury w oparciu o art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.). Uprawnienie to przysługiwało nauczycielom, którzy legitymowali się 30-letnim stażem pracy, w tym 20-letnim stażem pracy nauczycielskiej. Celem przedmiotowej ustawy było wprowadzenie przejściowego rozwiązania, adresowanego do nauczycieli, którzy obecnie mają stosunkowo długi staż pracy.

Stanowisko to jest jednak odosobnione w judykaturze i Sąd rozpoznający niniejszą sprawę nie podziela tego stanowiska. Orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, w tym również to najnowsze, nie podziela tego kierunku interpretacji przepisu art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Przykładem tego jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2017 r., sygn. II UK 235/16 w uzasadnieniu którego wskazano, że art. 2 pk 1 ustawy zawiera definicję pojęcia nauczyciel- jest nim nauczyciel, wychowawca i inny pracownik pedagogiczny zatrudniony w wymienionych w nim placówkach oświatowych. Przepis ten określa krąg podmiotów uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, a tym samym zakres podmiotowy tej ustawy. Jej unormowania mają zatem zastosowanie do nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych, jeśli pozostawali w zatrudnieniu w

wymienionych w komentowanym przepisie placówkach. Różnica w sposobie uregulowania przesłanek nabycia prawa do emerytury z art. 88 Karty Nauczyciela i nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, polega między innymi na zawężeniu placówek oświatowych, w których praca powinna być wykonywana.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 3 października 2017 r., sygn. II UK 430/16 Sąd Najwyższy przypomniał, że pogląd, iż nauczanie religii w punktach katechetycznych prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (parafie) przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1169) było pracą nauczycielską w rozumieniu art. 1 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 1 lutego 1982 r. - Karta Nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1189 ze zm.) oraz art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1943 ze zm.) został wyrażony na kanwie sporu sądowego o prawo do emerytury (nauczycielskiej) i nie dotyczy nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, które jest świadczeniem rodzajowo odrębnym od (wszystkich) emerytur, w tym również od emerytury nauczycielskiej przewidzianej w art. 88 Karty Nauczyciela.

Dla uzyskania prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego- ze względu na istotne zawężenie podmiotowe przyjęte w art. 2 pkt 1 w zw. z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy – nie wystarcza zatem legitymowanie się przez wnioskodawcę odpowiednio długim okresem pracy nauczycielskiej, albowiem ten warunek należy odnieść do wykonywania pracy tylko

w określonych jednostkach organizacyjnych. Praca nauczycielska- poza niewielkimi wyjątkami- nie została uznana przez ustawodawcę za rodzaj pracy wykonywanej w warunkach szczególnych (szczególnym charakterze) uprawniającej do emerytury pomostowej,

a świadczenia kompensacyjne są finansowane bezpośrednio z budżetu Państwa, a nie

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tak więc również i z tych względów zachodzi konieczność dokonywania ścisłej wykładni przepisów określających zasady nabywania uprawnień do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych. Nauczanie religii

w katechetycznych punktach parafialnych, podlegające kwalifikacji jako praca nauczycielska w rozumieniu art. 88 Karty Nauczyciela, nie jest pracą w jednostkach oświatowych, o których stanowi art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, uprawniającą do takiego świadczenia.

Stosownie do art. 3 ustawy, prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługuje nauczycielom zatrudnionym w jednostkach, o których mowa w jej art. 2 pkt 1. Zatem już z samej analizy językowej art. 3 ustawy wynika, że osobami uprawnionymi do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie mogą być nauczyciele zatrudnieni w innych jednostkach, niż te, które zostały wymienione w art. 2 pkt 1, choćby legitymowali się oni co najmniej 20-letnim stażem pracy pedagogicznej, wymaganym przez art. 4 ust. 3 pkt 2 in fine tej ustawy.

Stanowisko, wedle którego dla uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie wystarcza posiadanie statusu nauczyciela, ale w tym celu niezbędne jest wykonywanie pracy w ściśle wyznaczonych przez ustawę placówkach oświatowych, jest prezentowane także w orzecznictwie sądów powszechnych (por. wyroki Sądów Apelacyjnych: w B. z dnia 13 sierpnia 2013 r., III AUa 152/13, w L. z dnia 8 października 2015 r., III AUa 1048/14, i z dnia 27 stycznia 2016 r., III AUa 889/15, oraz we W. z dnia 12 kwietnia 2016 r., III AUa 1841/15).

Co więcej, problematyka związana z zawężeniem podmiotowym, którego dotyczy art. 2 pkt 1 ustawy była przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 4 czerwca 2013 r., SK 49/12 (OTK-A 2013 nr 5, poz. 56) uznał rozwiązanie normatywne przyjęte w tym przepisie za zgodne z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP. Trybunał podkreślił, że nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są finansowane z budżetu państwa, a obowiązująca w tej materii ustawa ma charakter wyjątkowy z punktu widzenia założeń reformy emerytalnej i ustawy pomostowej. Ustawa przewidująca możliwość ubiegania się o nauczycielskie świadczenia kompensacyjne jest przełamaniem pierwotnych założeń, na których była oparta reforma systemu emerytalnego. Wprowadziła dodatkową grupę osób uprzywilejowanych, wyposażając ją w świadczenia, które nie są objęte powszechnym systemem ubezpieczenia społecznego. Ta okoliczność wiąże się z poważnymi konsekwencjami

finansowymi, powodującymi znaczny wzrost wydatków budżetowych państwa. Stąd też ustawodawca, wskazując zakres podmiotowy ustawy mógł się kierować względami budżetowymi i dać pierwszeństwo zasadzie ochrony równowagi finansowej państwa. Z tej perspektywy regulacja zawarta w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych jest zgodna z konstytucyjną zasadą ochrony praw nabytych.

Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko zaprezentowane w przywołanych orzeczeniach, wyrażając przekonanie, że ze względu na szczególny, wyjątkowy charakter nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, przepisy ustalające reguły ich nabywania należy interpretować w sposób ścisły, co oznacza, że jedynie praca wykonywana w placówkach enumeratywnie wyliczonych w art. 2 pkt 1 ustawy umożliwia nauczycielowi - po spełnieniu dodatkowych warunków - skuteczne ubieganie się o przedmiotowe świadczenie.

W świetle rozważań zaprezentowanych powyżej, uprawnione jest zatem przyjęcie tezy, że nauczanie przez wnioskodawcę religii w katechetycznych punktach parafialnych w Polsce i na Białorusi, podlegające kwalifikacji jako praca nauczycielska w rozumieniu art. 88 Karty Nauczyciela, nie jest pracą w jednostkach oświatowych, o których stanowi art. 2 pkt 1 ustawy, uprawniającą do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Mając powyższe na uwadze Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. mając na uwadze okoliczność, że od 1 września 2017 r. wnioskodawca nie pozostaje w zatrudnieniu i kierując się uzasadnieniem wyroku w sprawie VU 423/15 mógł pozostawać w przekonaniu, iż spełnia warunki do nabycia dochodzonego prawa.